

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 novembre 2010

PROPOSITION DE LOI

insérant un article 61*septies* dans le Code d'instruction criminelle afin d'organiser un recours contre le refus du juge d'instruction d'autoriser une inhumation ou une incinération

(déposée par
Mme Marie-Christine Marghem)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 november 2010

WETSVOORSTEL

tot invoeging van een artikel 61*septies* in het Wetboek van strafvordering, teneinde te voorzien in een beroep tegen de weigering van de onderzoeksrechter een begraving of een verassing toe te staan

(ingedien door
mevrouw Marie-Christine Marghem)

RÉSUMÉ

La présente proposition de loi tend à introduire le droit pour les parents, l'époux ou la personne avec laquelle elle a cohabité et entretenue une relation affective et sexuelle durable, de demander au juge d'instruction d'autoriser la crémation de la victime décédée dans des circonstances violentes ou suspectes.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel beoogt voor de verwanten, de echtgenoot of de persoon met wie het in gewelddadige of verdachte omstandigheden overleden slachtoffer heeft samengeleefd en een duurzame affectieve en seksuele relatie heeft gehad, het recht in te stellen de onderzoeksrechter te verzoeken de crematie van dat slachtoffer toe te staan.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Démocratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
LDD	:	Lijst Dedecker
PP	:	Parti Populaire
<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>		
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000: Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV: Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Séance plénière	PLEN: Plenum
COM:	Réunion de commission	COM: Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)
<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>		
DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 53 0000/000: Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)	CRABV: Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)	CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum	PLEN: Plenum
COM:	Commissievergadering	COM: Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
<p>Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail: publications@laChambre.be</p>	<p>Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail: publicaties@deKamer.be</p>

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi reprend le texte de la proposition de loi DOC 52 0683/001.

À l'occasion d'une question orale posée en commission de la Justice¹ le mercredi 7 novembre 2007, deux situations auxquelles ont été confrontées les familles de deux personnes décédées dans des circonstances particulières ont été soumises au ministre de la Justice.

Le premier cas soulevé est celui d'un homme dont les dernières volontés consistaient à être incinéré. Compte tenu des circonstances suspectes du décès, le juge d'instruction refusa d'autoriser l'incinération. Le corps a toutefois été remis à la famille et l'autorisation de l'incinérer délivrée par le juge d'instruction dès que l'autopsie a été réalisée.

Le deuxième cas évoqué est plus problématique. Une personne de 19 ans décédée d'une overdose en mai 2006 n'avait toujours pas pu, au jour du dépôt de la question, être incinérée à défaut d'autorisation du juge d'instruction. La situation de la famille est pénible à plus d'un titre. Cette famille est tout d'abord dans l'impossibilité de mener à terme son processus de deuil. En outre, cette famille est contrainte de payer tous les trimestres une facture de 200 euros au cimetière communal où repose le défunt.

En cas de décès dans des circonstances suspectes, c'est l'article 81 du Code civil qui est d'application. Ce dernier dispose que lorsqu'il y aura des signes ou indices de mort violente, ou d'autres circonstances qui donneront lieu de le soupçonner, on ne pourra faire l'inhumation qu'après qu'un officier de police, assisté d'un docteur en médecine ou en chirurgie, aura dressé procès-verbal de l'état du cadavre, et des circonstances y relatives, ainsi que des renseignements qu'il aura pu recueillir sur les prénoms, nom, âge, profession, lieu de naissance et domicile de la personne décédée.

L'article 22 de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures dispose que la demande d'autorisation de crémation doit être accompagnée d'un certificat dans lequel le médecin traitant ou le médecin qui a constaté

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van wetsvoorstel DOC 52 0683/001.

Naar aanleiding van een mondelinge vraag die op woensdag 7 november 2007 in de Kamercommissie voor de Justitie werd gesteld¹, werd de minister van Justitie twee situaties voorgelegd waarmee de families van twee personen die in bijzondere omstandigheden overleden waren, werden geconfronteerd.

Het eerste geval waarnaar werd verwezen, is dat van een man die volgens zijn uiterste wijsbeschikking wenste te worden verast. Gelet op de verdachte omstandigheden van het overlijden weigerde de onderzoeksrechter verlof te verlenen voor de crematie. Het stoffelijk overschot werd niettemin teruggegeven aan de familie en de onderzoeksrechter heeft onmiddellijk na de autopsie toestemming tot crematie verleend.

Het tweede geval dat aan bod kwam, is problematischer. Een negentienjarige die in mei 2006 overleed ten gevolge van een overdosis, was op de dag waarop de mondelinge vraag werd gesteld nog altijd niet kunnen worden verast omdat de onderzoeksrechter daartoe geen toestemming had verleend. Voor de familie is dat een in menig opzicht pijnlijke situatie. Vooreerst kan ze haar proces van verliesverwerking niet voltooien en bovendien moet ze om de drie maanden een factuur van 200 euro betalen aan de gemeentelijke begraafplaats waar het stoffelijk overschot zich bevindt.

In geval van overlijden in verdachte omstandigheden is artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing. Dat artikel luidt: "Zijn er tekens of aanwijzingen van een gewelddadige dood of andere omstandigheden die zulks laten vermoeden, dan mag de teraardebestelling eerst geschieden nadat een officier van politie, bijgestaan door een doctor in de geneeskunde of de heelkunde, een proces-verbaal heeft opgemaakt van de staat van het lijk en van de daarop betrekking hebbende omstandigheden, alsook van de inlichtingen die hij heeft kunnen inwinnen omtrent de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep, de geboorteplaats en de woonplaats van de overledene.".

Artikel 22 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bepaalt dat bij de aanvraag voor toestemming tot crematie een attest moet worden gevoegd waarin de behandelende geneesheer of de

¹ CRIV 52 COM 019, p. 2.

¹ CRIV 52 COM 019, blz. 2.

le décès indique s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Cet article précise ensuite que, dans l'hypothèse où le médecin a confirmé qu'il s'agissait d'une mort naturelle, le dossier doit être complété par le rapport d'un médecin assermenté commis par l'officier de l'état civil pour vérifier les causes du décès, indiquant s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Cet article précise encore que le dossier doit être transmis par l'officier de l'état civil au procureur du Roi de l'arrondissement lorsqu'il existe des circonstances permettant de soupçonner qu'il y a eu mort violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler ou lorsque, dans le certificat de décès ou dans le rapport du médecin assermenté, le médecin n'a pu affirmer qu'il n'y avait pas de signes ou indices de mort violente ou suspecte ou d'une cause de décès impossible à déceler. Dans ce cas, la crémation ne peut être autorisée qu'après que le procureur du Roi a fait connaître à l'officier de l'état civil qu'il ne s'y oppose pas.

En vertu de l'article 44 du Code d'instruction criminelle, lorsqu'il s'agit d'une mort violente ou d'une mort dont la cause est inconnue et suspecte, le procureur du Roi (en cas de flagrant délit) ou le juge d'instruction se fait assister d'un ou de deux médecins qui ont pour mission de faire un rapport sur les causes de la mort et sur l'état du cadavre. Concrètement, ces magistrats désignent un médecin légiste chargé de procéder à un examen extérieur du cadavre et, le cas échéant, de procéder à l'autopsie du corps afin de déterminer les causes de la mort².

À l'occasion de l'examen par la commission de la Justice du Sénat, du projet de loi contenant le Code de procédure pénale (3-450), deux éminents magistrats du ministère public ont eu l'occasion de préciser qu'en pratique on considère une autopsie comme une mesure de contrainte qui n'est applicable que dans le cadre d'une instruction.

Dans sa réponse à la question qui lui était adressée, la ministre de la Justice a conclu que la décision de la remise du corps à la famille et d'autoriser l'inhumation ou l'incinération appartient au juge d'instruction chargé

geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte oorzaak dan wel aan een niet vast te stellen oorzaak.

Dat artikel preciseert vervolgens dat als de geneesheer heeft bevestigd dat het een natuurlijk overlijden betreft, het dossier moet worden aangevuld met het verslag van een beëdigd geneesheer die door de ambtenaar van de burgerlijke stand is aangesteld om de doodsoorzaken na te gaan en waarin wordt vermeld of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte dan wel niet vast te stellen oorzaak.

Vervolgens wordt in het artikel gepreciseerd dat de ambtenaar van de burgerlijke stand het dossier moet zenden aan de procureur des Konings van het arrondissement, wanneer omstandigheden het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigen of wanneer de geneesheer in het overlijdensattest of in het verslag van de beëdigd geneesheer niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn. In dat geval kan toestemming tot crematie eerst worden verleend nadat de procureur des Konings aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet.

Krachtens artikel 44 van het Wetboek van strafverordening doet bij een gewelddadige dood of een dood waarvan de oorzaak onbekend is en verdacht, de procureur des Konings (bij een op heterdaad ontdekt misdrijf) of de onderzoeksrechter zich bijstaan door een of twee geneesheren die tot taak hebben verslag uit te brengen over de oorzaken van de dood en de staat van het lijk. Concreet wijzen die magistraten een gerechtsarts aan die ermee belast is een uitwendig onderzoek van het lichaam te verrichten en in voorkomend geval over te gaan tot de lijkbeschouwing teneinde de doodsoorzaken te bepalen².

Toen de Senaatscommissie voor de Justitie het wetsontwerp houdende het Wetboek van strafprocesrecht (Senaat, 3-450) besprak, hebben twee eminente magistraten van het openbaar ministerie de gelegenheid gehad te preciseren dat een autopsie in de praktijk wordt beschouwd als een dwangmaatregel die alleen maar toepasbaar is in het kader van een gerechtelijk onderzoek.

In haar antwoord op de haar gestelde vraag is de minister van Justitie tot het besluit gekomen dat de beslissing om het lichaam aan de familie over te dragen en de begraving of de crematie toe te staan, toekomt

de l'enquête. Force fut également de constater qu'aucun recours n'est ouvert contre la décision de ce magistrat.

L'auteur propose de combler cette lacune en introduisant le droit pour les parents, l'époux ou la personne avec laquelle elle a cohabité et entretenu une relation affective et sexuelle durable, de demander au juge d'instruction d'autoriser la crémation de la victime décédée dans des circonstances violentes ou suspectes. Le juge d'instruction peut rejeter cette demande s'il estime que la mesure est, à ce moment, préjudiciable à l'instruction. La décision du juge d'instruction doit intervenir dans un certain délai et peut faire l'objet d'un recours auprès de la chambre des mises en accusation aussi bien par le requérant que par le ministère public. Le requérant ne peut adresser ou déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.

aan de met het onderzoek belaste onderzoeksrechter. Weliswaar moet zij vaststellen dat tegen de beslissing van die magistraat geen beroep mogelijk is.

De indienster stelt voor die leemte op te vullen door voor de verwanten, de echtgenoot of de persoon met wie het in gewelddadige of verdachte omstandigheden overleden slachtoffer heeft samengeleefd en een duurzame affectieve en seksuele relatie heeft gehad, het recht in te stellen de onderzoeksrechter te verzoeken de crematie toe te staan. De onderzoeksrechter kan dat verzoek verwerpen als hij van oordeel is dat die maatregel het onderzoek op dat ogenblik schaadt. De beslissing van de onderzoeksrechter moet binnen een bepaalde termijn vallen en er kan hoger beroep tegen worden ingesteld bij de kamer van inbeschuldigingstelling, zowel door de verzoeker als door het openbaar ministerie. De verzoeker kan geen zelfde verzoekschrift toezenden of indienen vóór het verstrijken van een termijn van drie maanden te rekenen van de jongste beslissing over hetzelfde onderwerp.

Marie-Christine MARGHEM (MR)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Il est inséré dans le Code d'instruction criminelle un article 61*septies*, rédigé comme suit:

"Art.61*septies*. § 1er. Les parents, l'époux ou la personne avec laquelle elle a cohabité et entretenu une relation affective et sexuelle durable peuvent demander au juge d'instruction d'autoriser l'inhumation ou la crémation de la victime décédée dans les circonstances visées à l'article 44.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est adressée ou déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans les quinze jours de l'inscription de la requête dans le registre.

L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et est notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter cette demande s'il estime que la mesure est, à ce moment, préjudiciable à l'instruction.

§ 4. L'ordonnance du juge d'instruction est susceptible de recours conformément à l'article 61*quater*, § 5.

§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, majoré de quinze jours, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation conformément à l'article 61*quater*, § 6.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 61*septies* ingevoegd, luidende:

"Art. 61*septies*. § 1. De verwanten, de echtgenoot of de persoon met wie het in de in artikel 44 bedoelde omstandigheden overleden slachtoffer heeft samengeleefd en een duurzame affectieve en seksuele relatie heeft gehad, kunnen de onderzoeksrechter verzoeken de begraving of de crematie toe te staan.

§ 2. Het verzoekschrift wordt met redenen omkleed en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt toegezonden aan of neergelegd op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie aan de procureur des Konings. Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk binnen vijftien dagen na de inschrijving van het verzoekschrift in het register.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan dit verzoek afwijzen indien hij de maatregel op dat ogenblik nadelig acht voor het onderzoek.

§ 4. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter kan hoger beroep worden ingesteld overeenkomstig artikel 61*quater*, § 5.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn vermeerderd met vijftien dagen, kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden overeenkomstig artikel 61*quater*, § 6.

§ 6. Le requérant ne peut adresser ou déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.”.

28 août 2010

Marie-Christine MARGHEM (MR)

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp toezenden of indien een vooraleer een termijn van drie maanden is verstrekken te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.”.

28 augustus 2010